

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Juridinių asmenų registras. Kodas 188604955. Gedimino pr. 30/1, LT-01104 Vilnius. Tel. (8 5) 266 2933.

Faks. (8 5) 262 5940. El.p. tminfo@tic.lt

Atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB Vilniaus bankas, banko kodas 70440

6 10 11
G-7109

p. Agnė
info.
SADN ve -
20061011 VTM

Valstybinei vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo
tarnybai prie Socialinės apsaugos ir darbo
ministerijos

2006-10-10 Nr. (111)-7R-7006
I 2006-08-31 Nr. S-3094

DĖL TĖVŲ VALDŽIOS APRIBOJIMO

Teisingumo ministerija, išnagrinėjusi Jūsų rašte keliamas problemas, teikia šią specialistų nuomonę.

Pranešimas proceso šaliai apie teismo posėdį yra viena iš teisės būti išklausytam principo turinio sudėtinių dalių. Be to, nepranešimas apie teismo posėdį reikštų ir procesinio šalių lygiateisiškumo principo pažeidimą. Atsižvelgiant į tai, Civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 117-134 straipsniuose yra išsamiai reguliuojama teismo šaukimų ir pranešimų įteikimo tvarka. Nepranešimas šaliai apie posėdžio vietą ir laiką yra pagrindas panaikinti teismo sprendimą apeliacine (CPK 329 str. 3 d. 1 p.) arba kasacine (CPK 346 str.) tvarka.

Už procesinių dokumentų įteikimą yra atsakingas teismas. Procesiniai dokumentai yra įteikiami asmens gyvenamojoje arba darbo vietoje, ir vadovaujantis bendrąja taisykle įteikiami adresatui asmeniškai (CPK 123 str. 1 d.). Tais atvejais, kai nėra žinoma adresato gyvenamoji ar darbo vieta, procesinių dokumentų įteikimas tampa problematišku. Tokiems atvejams įstatymas nustato ir kitus įteikimo būdus, kaip antai įteikimą kuratoriui (CPK 129 str.) ar įteikimą viešo paskelbimo būdu (CPK 130 str.). Teismas dokumentų įteikimą savo valstybėje atlieka civilinio proceso įstatymų nustatyta tvarka, tačiau jeigu asmuo, kuriam reikia įteikti teismo dokumentą, yra užsienio valstybėje, teismas pats toliau nebegali atlikti įteikimo veiksmų kitoje valstybėje. Tokiu atveju teismas turi kreiptis į kompetentingą užsienio valstybės instituciją ir prašyti suteikti teisinę pagalbą, t.y. įteikti teismo dokumentą. Teisinės pagalbos teikimo atvejai ir sąlygos yra reguliuojami tarptautinėse dvišalėse teisinės pagalbos sutartyse, 1965 m. lapkričio 15 d. Hagos konvencijoje dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo užsienyje, 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamente (EB) 1348/2000 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse (toliau – Reglamentas 1348/2000).

Pastebėtina, kad aukščiau minėtoji konvencija ir Reglamentas 1348/2000 gali būti taikomi tik tais atvejais, kai yra žinomas asmens, kuriam reikia įteikti teismo pranešimą, šaukimą ar kitą dokumentą, adresas, tuo tarpu dauguma dvišalių tarptautinių teisinės pagalbos sutarčių numato galimybę teikti teisinę pagalbą ir tuomet, kai asmens, kuriam reikia įteikti teismo dokumentus, tikslus adresas nežinomas. Tokiu atveju valstybės, į kurią buvo kreiptasi su prašymu ar pavedimu suteikti teisinę pagalbą, įstaiga, vykdanči prašymą vadovaudamasi savo valstybės įstatymais imasi priemonių nustatyti tikslų adresato adresą. Tokios nuostatos numatytos Lietuvos tarptautinės teisinės pagalbos sutartyse su Rusija, Baltarusija, Ukraina, Armėnija ir kt.

Informacija apie atsakovo gyvenamąją vietą teismui reikalinga tam, kad būtų žinoma, kokių adresu atsakovui turi būti įteikti procesiniai dokumentai. Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta kreipiantis į teismą nėra žinoma, manytume, kad siekiant ją sužinoti, reikėtų bandyti pasinaudoti

kitomis galimybėmis. Kalbant apie asmens, kuriam turi būti įteikti procesiniai dokumentai, adreso paieškos galimybes Europos Sąjungos valstybėse narėse, galima būtų vadovaujantis 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamentu (EB) 1206/2001 „Dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose“ (toliau – Reglamentas 1206/2001) prašyti Lietuvos teismą kreiptis į kitos Europos Sąjungos valstybės kompetentingą teismą su prašymu surinkti reikiamus įrodymus arba leisti tiesiogiai surinkti įrodymus kitoje valstybėje narėje. Mūsų manymu, toks prašymas vadovaujantis Reglamento 1206/2001 1 straipsnio 2 dalimi gali būti rengiamas siekiant gauti įrodymus naudoti tiek jau prasidėjusiame, tiek dar tik numatomame teismo procese. Analogiškos nuostatos yra įtvirtintos ir 1970 m. kovo 18 d. Hagos konvencijoje dėl įrodymų civilinėse ir komercinėse bylose paėmimo užsienyje, taigi kai yra žinoma, kad asmuo, kurio konkretaus adreso ieškoma, gyvena kitoje valstybėje konvencijos dalyvėje, manytume, teismas galėtų kreiptis dėl asmens adreso paieškos į atitinkamos valstybės Centrinę instituciją ar pasinaudoti kitais konvencijoje numatytais įrodymų rinkimo būdais.

Kaip numato CPK 132 straipsnis, išimtiniais atvejais, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, jeigu nežinoma atsakovo buvimo vieta, teismas gali paskelbti atsakovo paiešką per policiją, jeigu ieškovas įrodo, kad jis ėmėsi visų priemonių atsakovo gyvenamajai vietai nustatyti. Vaiko teisių apsaugos tarnybos, vykdydamos joms pavestą funkciją inicijuoti bylas dėl tėvų valdžios apribojimo, iki kreipdamosi į teismą turėtų pasinaudoti visomis teisėtomis galimybėmis aiškinantis asmuo, kurio valdžią vaiko atžvilgiu siekiama apriboti, gyvenamąją ar darbo vietą. Manytume, kad sprendžiant dokumentų įteikimo problemas bylose dėl tėvų valdžios apribojimo ir siekiant užtikrinti vaiko interesus reikalingas glaudus teismų ir vaiko teisių apsaugos institucijų bendradarbiavimas.

Teisingumo ministerijos valstybės sekretorius

Paulius Koverovas